

Täysistunto

Torstai 18.10.2018 klo 16.00—19.11

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajokorttilain 32 ja 61 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 186/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annettussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määrärajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestykseen seuraavaan eli 5. asiakohtaan.

Ministeri Berner esittelee, olkaapa hyvä.

Keskustelu

17.34 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys ajokorttilain 32 ja 61 §:n muuttamiseksi. Ehdotuksella toteutetaan yksi kevään kehysriihessä esille nousseista uusista norminpurkuhankkeista eli mobiiliajokortin käyttöönotto. Lisäksi luodaan edellytyksiä matkailun kasvulle sekä lisätään pohjoismaista yhteistyötä hyväksymällä Grönlannissa ja Färsaarilla myönnetty ajokortit myös Suomessa lyhytaikaiseen ajoon.

Ehdotamme ajokorttilakia muutettavaksi niin, että perinteisen ajokortin rinnalle otettaisiin käyttöön vapaaehtoinen ja maksuton sovellus eli niin sanottu mobiiliajokortti. Mobiiliajokortilla ajo-oikeus voitaisiin osoittaa liikennevalvonnassa vastaavasti kuin perinteisellä ajokortilla. Sen sisällöstä, kehittämisestä ja turvallisuudesta vastaisi Liikenteen turvallisuusvirasto. Mobiiliajokortti ei korvaisi varsinaista ajokorttia vaan olisi ajokortin haltijoille tarkoitettu lisäpalvelu. Mobiiliajokortti on yksi käytännön esimerkki siitä, mitä digitalisaatio mahdollistaa liikenteen alalla. Se on ollut testikäytössä joulukuusta 2017, ja käyttäjäkokeemukset ovat olleet erinomaisia niin käyttäjien kuin yritysten osalta. Suomalainen mobiiliajokortti on herättänyt suurta kiinnostusta myös ulkomailla, ja Suomella onkin erinomainen tilaisuus olla myös tässä kehityksen kärjessä.

Ehdotamme lisäksi ajokorttilakia muutettavaksi niin, että Färsaarilla ja Grönlannissa myönnetty ajokortit hyväksyttäisiin Manner-Suomessa ajamiseen enintään yhden vuoden ajan maahantulosta. Ajokortin kelpoisuudesta riippuen sillä voisi kuljettaa moottoripyörää ja B-luokkaan kuuluvia ajoneuvoja. Ajokortin vaihtaminen suomalaiseen edellyttäisi kuitenkin vastaavan kuljettajatutkinnon suorittamista. Esitetty muutosehdotus on vastaus myös Pohjoismaiden ministerineuvoston rajaesteneuvoston esiin nostamaan epäkohtaan. Färsaarten ja Grönlannin itsehallintoalueiden ajokortteja ei hyväksytä tällä hetkellä kaik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2018 vp

kialla Pohjoismaissa rajoituksetta. Kansallinen lakimuutoksemme on kädenojennus näille alueille. Jatkossa myös vuodelta 1985 olevaa pohjoismaista ajokortti- ja rekisteröintisopimusta on mahdollista muuttaa niin, että kaikki Pohjoismaat hyväksyisivät näiden alueiden ajokortit.

Molemmat ehdottamamme muutokset koskevat Manner-Suomea. Ahvenanmaalla on itsehallintolain mukainen oikeus omaan ajokorttilainsäädäntöön. Lakimuutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan 1. helmikuuta 2019. — Kiitos.

Puhemies Paula Risikko: Puhujalistalle.

17.37 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos jälleen kerran ministeri Bernerille hyvästä esityksestä. Mobiiliajokortti on tervetullut uudistus, joka varmasti on tietyllä tavalla vasta alkusoittoa sille, mitä tällä saralla tullaan näkemään. Asiahan on osa laajempaa Autoilija-sovellusta, jossa mukaan saadaan esimerkiksi rekisteriotteen tekninen osa. Suomi on tässä asiassa edelläkävijä, ja kokemukset näistä noin 2 000 koekäyttäjistä ovat olleet yksinomaan myönteisiä, kun järjestelmä saatiin käyntiin.

Niin kuin ministeri Berner kertoi, tämä ei korvaa perinteistä ajokorttia. Ja oikeastaan kysyisin, miksi ei. Miksi emme voisi mennä tässä samantien siihen? Sillä tällä hetkellä kuitenkin poliisitkaan, kun meikäläisen pysäyttävät joskus ja jonkun toisen toisella kertaa, eivät enää tänä päivänä edes kysy sitä paperista tai muovista ajokorttia, vaan he katsovat koneelta, onko ajo-oikeus voimassa. Näin ainakin omalla kohdallani on nyt viimeiset vuodet ollut niinä kertoina, kun on pysäytetty. En ole joutunut näyttämään korttia — eivätkä he ole minua edes tunnistaneet, ei syy ole ollut se. Kysyisin siis, voisiko ajatella, että tämä korvaisi myös tuon perinteisen.

Toisaalta tämä mielestäni avaisi mahdollisuuksia tällaiseen vahvan sähköisen mobiili-identiteetin luomiseen. Ja kysyisin ministeri Berneriltä myös tätä: voitaisiinko tässä lähteä määrätietoisesti etenemään siihen suuntaan, että puhelimessa voisi jatkossa olla tällainen sähköinen vahva identiteetti, jossa olisi mukana esimerkiksi ajokortti, Kela-kortti, henkilökortti? Esimerkiksi nyt ainakin nämä, mitä omassa maassa käytetään, ja ehkä tulevaisuudessa sitten muitakin asioita. Tämä olisi varmasti monelle tervetullut.

Siis kaksi kysymystä: miksi ei voisi korvata perinteistä ajokorttia, ja voisiko tätä viedä määrätietoisesti vahvan sähköisen mobiili-identiteetin suuntaan?

17.39 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan ajokorttilakia muutettavaksi siten, että ajo-oikeus voitaisiin liikennevalvonnassa osoittaa myös sähköisesti. Tämä esitys on ehdottomasti toteutettava, kuten jo viime viikolla käsittelemämme sähköinen rahtikirjakin. Ajokortti on ajo-oikeuden osoittava asiakirja. Ajokortti on olemassa, olipa se paperilla, muovilla tai sitten sähköisessä muodossa. Pääasiahan lienee, että henkilöllä on ajo-oikeus voimassa.

Tällä hetkellä ajo-oikeus tarkistetaan liikennevalvonnassa siten, että pyydetään kuljettajaa esittämään ajokortti. Ellei hänellä ole sitä mukana, ajo-oikeuden voimassaolo tarkistetaan poliisin toimesta liikenneasioiden rekisteristä. Pahimmassa tapauksessa kuljettaja saa poliisilta rikesakon, koska ajokortti ei ollut ajossa mukana. Lisäksi ajokortin haltija voidaan velvoittaa esittämään ajokortti määräajassa poliisille. Tämä esittämisvelvollisuus on hyvin tavanomaista ja yleinen toimenpide.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2018 vp

Monissa maissa on vielä hankkeita, joiden tavoitteena on edetä sähköisen ajokortin käyttöönoton suuntaan. Trafissa on kehitetty ajokortin tiedot sisältävää mobiilisovellusta, joka kulkee nimellä mobiiliajokortti, osana laajempaa Autoilija-sovellusta. Mobiiliajokortti on ajokortteihin liittyvä vapaaehtoinen lisäpalvelu ajo-oikeuden haltijoille. Ajokorttisovelluksen tavoitteena on sen käyttö ajo-oikeuden osoittamiseen ja vastaavissa muissa tarkoituksissa, joissa ajokorttia tällä hetkellä voidaan käyttää.

Arvoisa rouva puhemies! Ajokorttia ei hyväksytä edelleenkään henkilöllisyyttä osoittavana tunnistamisasiakirjana esimerkiksi passia ja henkilökorttia haettaessa. Se kuitenkin hyväksytään henkilöllisyyden osoittavaksi selvitykseksi esimerkiksi äänestyspaikalla ja ravintoloissa henkilön iän todistamiseen. Vaikka ajokortin käyttö on varsin rajallista muissa kuin edellä mainitsemisani paikoissa ja tilanteissa, voi tätä ajokortin sähköistä versiota, ja samalla tätä hallituksen esitystä, kannattaa.

17.41 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Ilmeisen yksimielinen on kanta tähän hallituksen esitykseen myös asiantuntijalausuntojen perusteella, ja en itsekään tätä nyt käy vastustamaan mutta kysyn muutamaa asiaa.

Se on ihan hyvä, että digitalisaatio lisääntyy Suomessa ja että se on hallituksen linja, ja siihenhän me menemme tulevaisuudessa. Millä tavalla pidätte huolen siitä, että myös ne, jotka eivät ole siellä digitalisaation keskiössä, esimerkiksi ikäihmiset, ottavat vastaan tämän uudistuksen? Kuitenkaan tähän ei ole pakollinen, elikkä vanhalla ajokortilla pääsee kulkemaan ja sitä näyttämällä — josta tulikin mieleeni, mitä edustaja Heinonenkin tuossa sanoi, että ajokorttihan ei nykyään tarkasteta juurikaan, vaikka muuten auto pysäytetään, niin mistähän se sitten mahtaa johtua? Se olisi kuitenkin erittäin tärkeää, koska myös ajokorttista ajoahan on, aina silloin tällöin tupsahtaa näitä uutisia, että ajetaan ilman ajokorttia. Olisi erittäin tärkeää, että kun tulee tämmöinen sähköinen ajokortti, niin sitten myös sitä tarkastettaisiin ja että se olisi käytössä.

Miten sitten tämä sähköisessä muodossa oleva henkilöllisyyden todistaminen? Sehän olisi hyvin tärkeä asia myös. Me tiedämme, että ajokortti riittää hyvin monessa paikassa Suomessa: sinä pystyt esittämään sillä henkilöllisyytesi, mutta jos esimerkiksi lähdet matkalle vaikkapa Viroon, niin pitää olla se passi, elikkä se ajokortti ei riitä. Mitenkä tässä asiassa voitaisiin edetä?

Olen itsekin ollut Pohjoismaiden neuvostossa ja tiedän, että siellä tehtiin paljon toimia rajaesteiden poistamiseksi. Näen, että jokainen rajaesteiden poistaminen on hyvä asia. Pidän myös sitä hyvänä, että tehdään esitys, että Färsaarilla ja Grönlannissa myönnetyt ajokortit hyväksyttäisiin Manner-Suomessa. Elikkä näitä rajaesteitä on hyvä poistaa.

Mutta lupaatteko, ministeri, että pidätte yllä sitä teemaa, että kaikki emme elä siinä digitalisaation keskiössä? Meillä on myös paljon Suomessa väestöä, jotka eivät ymmärrä sitä ollenkaan, niin kuin monesti täälläkin tuntuu, että pysykö tässä kärryillä näissä kaikissa hienoissa muutoksissa.

17.43 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä ajokorttisovellus tai digiajokortti, millä nimellä mobiilikorttia halutaan kutsua, on todellakin hyvä uudistus, ja tämä on tätä, mitä tällä hallituskaudella on monessa asiassa tehty. Sovellutukset, mihin tämä käy, tulevaisuudessa totta kai kehittyvät, koska tämä on nyt ensimmäinen askel tällä puolella. Kun tässä on ollut tämä kokemuskäyttäjryhmä, niin hehän ovat antaneet erittäin hyvän myönteisen lausunnon tästä mobiiliajokortista, ja sillä lailla hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2018 vp

Ajokortti, niin kuin täällä on kerrottu, ei joka paikkaan kelpaa tunnistamista varten virallisena paperina. Lienee tärkeä asia kuitenkin, että meillä säilyy passi. Sitten tähän tunnistamiseen aikaa myöten tulee varmaan erilaisia biotunnistevaihtoehtoja lisää, ja tuleeko nämä sitten yleistymään muun muassa ajokorttipuolelle.

On syytä muistaa kuitenkin, että tämä sähköinen tunnistaminen on edelleen Suomessa haasteellista ihan noin teknisten yhteyksien kannalta. Siksi pidän tärkeänä, että tästä ei tule ensisijaista vaihtoehtoa, vaan meillä säilyy se perinteinen ajokortti. Ja muissakin asioissa: muun muassa junassa joskus se junalipun avaaminen on aika haasteellista, ja silloin, kun tämän tunnistamisen pitäisi toimia nopeasti, niin saattaa olla, että menee minuutti pari ennen kuin pystyy junalipun tarkistamaan, niin siinä vaiheessa tällainen manuaalinen versio olisi aika nopea kuitenkin olla.

Autoilija-sovellutus on mielenkiintoinen asia, että kuinka paljon tähän tietoa sitten sisällytetään. Mutta uskon näin, että tulevaisuudessa kaikki pystytään tarpeen vaatiessa tällä lailla sähköisesti tunnistamaan. Tämähän on monessa asiassa poliisin liikennevalvontaa helpottava tekijä. Itse kun siellä useasti poliisien kanssa tavallaan keskustelen, niin totta kai se keskustelu halutaan mahdollisimman nopeasti käydä. Siinä mielessä tämä sähköinen tunnistaminen on hyvä asia.

17.45 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin täällä on jo kuultu, niin tämä on tämmöinen varsin riidaton hallituksen esitys. Ja niin kuin on myös kuultu, niin tällä lakiesityksellä tuotaisiin nyt ajokortin kanssa rinnalle tämä mobiilisovellukseen perustuva sähköinen ajokortti, joka salasanan ja vahvan tunnistautumisen kautta tarjoaisi ajokortin rekisteritiedot. palvelun käyttö olisi vapaaehtoista ja maksutonta, ja sähköistä ajokorttia voisi käyttää kuten fyysistäkin. Erona perinteiseen ajokorttiin käyttäjä voisi tilanteessa, jossa ei ajo-oikeutta tarvita, näyttää vain rajatut tiedot. Uskallan tässä nyt ottaa esimerkiksi ikänsä näyttämisen Alkon kassalla tai Alkon tiskillä.

Sitten samallahan tässä nyt Suomi hyväksyisi Färsaarten ja Grönlannin ajokortit vuoden ajan maahantulosta osana yhteispohjoismaisen rajaesteneuvoston tavoitteita.

Koen itse, että paitsi, että tämä tuntuu hyvin simppeleltä ja kannatettavalta, niin jatkossa tämäntyyppisissä esityksissä pitää kiinnittää erityistä huomiota meidän tietoturvaamme.

17.47 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Pohjoismaisen yhteistyön nimessä varmasti on erittäin kannatettavaa, että tämä yhden vuoden ajo-oikeuden mahdollisuus annetaan Grönlannissa ja Färsaarilla lunastetuille ajokorteille.

Tämä mobiiliajokortti sinällensä kuulostaa kyllä ihan hyvältä, ja on mielenkiintoista ollut kuullakin näistä onnistuneista piloteista ja kokeiluista. Toki tässä aina sitten herää se kysymys tietoturvasta ja vahvasta tunnistautumisesta ja näistä kysymyksistä. Mutta uskon, että tätä on varmasti ministeriössä huolella sitä kautta valmisteltu, koska niin kuin täällä on tuotu puheenvuoroissa esille, niin ajo-oikeuden osoittamisen lisäksi tänä asiakirjaa käytetään varsin usein myöskin henkilön tunnistautumiseen. Kun tuntuu, että tänä päivänä melkein minkälaisia tahansa tietosuojaportteja pystytään ammattimaisten hakkereitten puolelta murtamaan, niin totta kai tällaisestakin tulee aina sitten se huoli, että onko mahdollista, että puhelin päättyy väärin käsiin.

Siinä mielessä, kun edustaja Heinonen totesi, että kaikki pitäisi saada sinne mobiiliin, niin vähän huolestuttaa: jos siellä sitten kerralla on kaikki ja puhelin viedään, ja on kuitenkin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2018 vp

kin sitten mahdollisuus murtaa tuo tunnistautuminen, niin silloin kyllä kaikki mahdolliset tiedot ovat sitten myöskin väärinkäyttäjän käsissä.

Ministeri Bernerille voi ylipäänsä antaa kiitoksen tästä digitaalisuuden edistämisestä. Tämä näkyy sellaisena läpileikkaavana otteena ministerin erilaisissa hankkeissa. Näissä varmasti se on juuri sitä tulevaisuutta, mitä kohti ollaan menossa. Mutta tänä päivänä tuntuu, että yhä enemmän sitten kaikessa tässä digitaalisuudessa herää kaksi kysymystä: Ensinnäkin se, ovatko kaikki mukana, eli tämä digisyrjäytymisen vaara, mikä täällä tuli myöskin esille. Sitten toinen, mikä liittyy tähän tietoturvakysymykseen.

17.49 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä hieman korjata edustaja Juvosen ja edustaja Heinosen kommentteja siinä mielessä, että kun poliisi valvoo liikennettä ammattitaitoisesti — ellei hän suorita massapuhallutuksia eli suorita rattijuopumusvalvontaa — niin kun hän pysäyttää ajoneuvon, hän aina kysyy ajokorttia ja myös rekisteriotetta. Täytyy myöntää, että minullakin on kerran meinannut yksi kortiton päästä läpi, mutta seuraavana päivänä asia korjattiin. Niin kuin sanoin, ammattitaitoinen poliisi aina tarkistaa ajokortin silloin kun hän pysäyttää ajoneuvon. Se on ihan perusasioita poliisin hommassa, ja ellei se työ kiinnosta, voi mennä vaikka sisätöihin.

17.49 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Minulla on kokemusta poliiseista, ja pidän heitä kaikkia kyllä hyvin ammattitaitoisina, vaikka eivät ole sitä korttia halunneet nähdä. Olen ymmärtänyt, että he varmistavat sen mieluummin sähköisen järjestelmänsä kautta, sillä tiedän, että ihmisillä voi olla näitä kortteja useampiakin kappaleita. [Kari Kulmala: Ei voi olla kuin yksi kortti voimassa!] — Onko se laillista, niin todennäköisesti ei ole, mutta sen tiedän, että näin on.

Edustaja Essayahin puheenvuoroon: Oikeastaan itse otin sen takia puheenvuoron, kun edustaja Essayah vähän duubioi tätä, että tulisi puhelimeen tämäntyyppisiä. Itse mietin, että onhan meillä tällä hetkellä jo hyvin monella esimerkiksi rahat siellä puhelimessa, eli meillä on tileihin yhteydet sieltä, niin en ymmärrä, miksi ei olisi mahdollista luoda järjestelmää, missä lupa-asiakirjat, esimerkiksi ajokortti, olisivat siellä. Tämä, mistä ministeri Berneriltä jo kysyin, ja ehkä kohta saan siihen vastauksenkin, on nimenomaan mobiilinen, vahva sähköinen identiteetti, missä olisi siis mukana ajokortti, Kela-kortti, henkilökortti ja tämäntyyppiset. Näen tämän tulevaisuutena ja uskon, että näin tulee tapahtumaan, ja ehkä kohta kuulemme ministeri Berneriltä, että nopeastikin, toivottavasti.

Puhemies Paula Risikko: No niin, ministeri Berner vastaa. Enintään 3 minuuttia.

17.51 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner: Arvoisa rouva puhemies! Tässäkin yhteydessä tahtotila on edetä vaihteittain, ja se tarkoittaa käytännössä sitä, että kun kaikilla ei ole vielä mahdollisuuksia käyttää mobiilisovellutusta, niin meillä on tarkoitus, että tämä on rinnakkainen palvelu. Samanaikaisesti EU ei tunnista tällä hetkellä vielä mobiiliajokorttia. Senkin takia tämä voi Suomessa nyt olla rinnakkainen, ja sitä kautta me voimme olla aktiivisesti mukana kansainvälisessä standardikehityksessä ja siihen liittyvässä työskentelyssä.

Me saamme erittäin paljon pyyntöjä muun muassa Pohjoismaiden neuvostosta siitä, että Pohjoismailla pitäisi olla yhteinen vahva sähköinen identiteetti, joka mahdollistaisi asioi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2018 vp

misen mutta myöskin sosiaaliturvan, Kelan ja muiden palveluiden yhdistämisen, ja samalla poistaisimme myös sitä kautta rajaesteitä.

Suomessa on ollut tärkeää, että me teemme sitä työtä juuri niin, että me katsomme, että taustapalvelut voidaan sovittaa yhteen, minkä jälkeen me pystymme viemään niitä sähköiseen muotoon. Sähköinen identiteetti on varmasti tärkeä tulevaisuudessa, ja meillä nyt jo vahvaa tunnistamista tarvitaan kaikkeen pankkiasioimiseen, joka on nimenomaan sähköisessä muodossa oleva palvelu, niin kuin edustaja Heinonen totesikin.

Eli kaikki pidetään mukana, ja haluaisinkin tuoda esille sen, että kun me puhumme digitaalisista mobiileista palveluista, ne eivät lähes koskaan sulje pois niitä edellisiä palveluita vaan ne ovat rinnakkaisia mahdollisuuksia. Olisi tärkeää, että me emme jättäisi niitä käyttämättä ja että myöskin niille, jotka haluavat uusia, moderneja digitaalisia palveluita, mahdollistamme sen, vaikka meillä säilyvät sitten edelleen aina lankapuhelimesta alkaen myöskin kaikki perinteiset muodot ja mahdollisuudet.

Mobiiliajokortin tietoturvaominaisuudet vastaavat passin tietoturvaominaisuuksia, ja näitä molempia tietysti jatkuvasti kehitetään, mutta tässä on kannettu erityisen hyvää huolta tietoturvaominaisuuksista.

Färsearten ja Grönlannin osalta haluaisin todeta, että tässä on nimenomaan kysymys pohjoismaisesta yhteistyöstä ja rajasteen purkamisesta ja että sekä Färsearet että Grönlanti noudattavat jo käytännössä lähes kaikkea EU:n yhteistä ajokortteihin liittyvää lainsäädäntöä ja siihen liittyvää tietoturvaa. Tämän osalta olemme siis luottavaisin mielin. — Kiitoksia, rouva puhemies.

17.54 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Vielä tästä ajokortista. Suomessa meillä voi olla vain yksi suomalainen ajokortti kerrallaan voimassa. Toki minullakin voi taskussa olla kolme kappaletta ajokortteja, mutta minä voin tehdä sillä tavalla, että minä omasta mielestäni hävitän sen ajokortin ja menen hakemaan poliisilaitokselta uutta ja taas hävitän ja käyn hakemassa jälleen uuden. Minä olen itse eräänkin kuljettajan säilöönpanotarkastuksen yhteydessä häneltä löytänyt kolme ajokorttia, jotka hänelle oli myönnetty. Että on mahdollista kukkarosta löytää niitä kortteja, mutta se ei ole mahdollista, että on voimassa enemmän kuin vain yksi ajokortti. [Timo Heinonen: Ei kukaan väittänytään, että ne ovat voimassa!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.